KASZUBI

ROBERT MACIĄG
KTOMIESZKA**W**POLSCE**.PL**

Kim są Kaszubi?

Kaszubi są Słowianami i są mniejszością etniczną zamieszkująca północną Polskę, głównie województwo pomorskie. Mają własny język – kaszubski, należący do grupy języków zachodniosłowiańskich. Jest on bliski polskiemu, ale pełen unikalnych słów i brzmień, których nie znajdziesz w żadnym innym języku. Religijnie większość Kaszubów to katolicy, ale ich obrzędy i pieśni często mają lokalny, ludowy koloryt – z domieszką dawnych, przedchrześcijańskich wierzeń o mocy wody, lasu i ognia.

Kaszuby to słowo, które opisuje jednocześnie ziemię i ludzi — region o wyjątkowej historii oraz społeczność, która przez wieki tworzyła odrębną słowiańską grupę etniczną. Kaszubi mieli własny język, własne zwyczaje i własną kulturę duchową, a ich świat rozciągał się kiedyś od dolnej Wisły aż po dolną Odrę, obejmując duże fragmenty dzisiejszego Pomorza Zachodniego. Z czasem granice tego obszaru przesuwały się coraz bardziej na wschód, dlatego współczesne Kaszuby to już tylko ułamek ich dawnego terytorium.

Przez stulecia Kaszuby były regionem wieloetnicznym, w którym obok Kaszubów żyli Polacy, Niemcy i Żydzi. Różnorodność ta wynikała ze skomplikowanych dziejów Pomorza — ziemi, przez którą przechodziły wpływy władców polskich, pruskich, zakonnych i skandynawskich. Każda z tych epok zostawiła tu swoje ślady w języku, kulturze i krajobrazie.

Nazwa mieszkańców i ich krainy pojawia się w kilku wariantach:
Kaszuby, Kaszubia, Kaszubi, a pojedynczy przedstawiciel tej grupy to Kaszuba. Najbardziej prawdopodobna teoria mówi, że słowo „Kaszuby” powstało już w VI–VII wieku, w czasie wędrówek ludów. Słowianie mieli tak określać plemiona, które osiedliły się na południowym brzegu Bałtyku. Nazwę tę po raz pierwszy odnotowano w źródłach pisanych w 1238 roku, kiedy papież Grzegorz IX użył jej w oficjalnym dokumencie. Z czasem była powtarzana i utrwalana przez dominikanów i franciszkanów, aż na dobre zapisała się w historii regionu.

Status prawny

Zgodnie z Ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych Kaszubi są uznani za mniejszość etniczną – co oznacza, że nie mają własnego państwa, ale ich język, kultura i historia są chronione. Kaszubski jest jedynym językiem regionalnym w Polsce, w którym można zdawać maturę i którego można się uczyć w szkołach.

robb MACIĄG ETNO WARSZTATY
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ZREALIZOWANO W RAMACH STYPENDIUM MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

KASZUBI

ROBERT MACIĄG
KTOMIESZKA**W**POLSCE**.PL**

Skąd się wzięli w Polsce?

Kaszubi to rdzenni mieszkańcy Pomorza. Ich przodkowie, Pomorzanie, żyli tu już we wczesnym średniowieczu, zanim te ziemie znalazły się w granicach Polski.
Przez wieki Pomorze przechodziło spod władzy polskiej, niemieckiej i krzyżackiej, a Kaszubi trwali na swoim, zachowując język i tradycje.

Historia Kaszub(ów)

Po I rozbiorze Polski w 1772 roku cały obszar zamieszkiwany przez Kaszubów znalazł się w granicach Królestwa Prus. Władza Prus naciskała na germanizację, zwłaszcza wśród Kaszubów wyznania protestanckiego.
W połowie XIX wieku na scenie pojawiła się jednak postać, która zmieniła bieg kaszubskiej historii — Florian Ceynowa, dziś uznawany za ojca kaszubskiego regionalizmu.
Na początku próbował działać w duchu polskiego niepodległościowego zrywu. Przygotowywał jedyną planowaną akcję powstańczą na Pomorzu w 1846 roku, w okolicach Starogardu Gdańskiego. Próba zakończyła się całkowitą klęską, a Ceynowa został skazany na śmierć lecz wyroku nie wykonano. Rozczarowany działalnością powstańczą poświęcił się pracy publicystycznej. Wierzył, że to właśnie **język, obyczaje i tradycje** mogą stać się tarczą, która ochroni Kaszubów przed wynarodowieniem.
Obrona katolicyzmu zaczęła identyfikować się z obroną polskości, a w społeczeństwie utrwalał się stereotyp: **Kaszuba (czyli Polak) – katolik, Niemiec – ewangelik**.

II wojna światowa

9 października 1939 roku Kaszuby zostały bezpośrednio wcielone do III Rzeszy. Początkowo niemieckie władze zastanawiały się, jak traktować Kaszubów: czy uznać ich za spolonizowanych Germanów, czy spróbować stworzyć z nich osobny naród.
Te rozważania szybko traciły jednak sens — większość osób mówiących po kaszubsku jednoznacznie deklarowała swoją **polskość**.

Mimo wątpliwości ideologów rasowych, Niemcy postanowili objąć Kaszubów niemiecką listą narodowościową — Deutsche Volksliste. Na Pomorzu wciągano na nią wszystkich mieszkańców, którzy przed 1920 rokiem byli obywatelami Niemiec, oraz ich potomków. Od 1942 roku sytuacja stała się jeszcze bardziej restrykcyjna: to nie Kaszubi składali wnioski o wpis, lecz musieli się z niej „wypisać” co najczęściej kończyło się wysłaniem do obozu koncentracyjnego.

robb MACIĄG ETNO WARSZTATY
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ZREALIZOWANO W RAMACH STYPENDIUM MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

1944 roku masowo wpisywano na listę i wcielano do Wermahtu nawet osoby nieznające języka niemieckiego oraz rodziny ludzi, którzy przed wojną byli prześladowani za propolską działalność patriotyczną.

Smaki Kaszub

Kaszubska kuchnia pachnie wędzoną rybą, świeżym chlebem i miodem.
Ruchanki (nazwa pochodzi od kaszubskiego "wyruchane" czyli wyrośnięte) to z pewnością najpopularniejsza kaszubskie placuszki.
Dziadówka to zupa, która jest bardzo prosta w przygotowaniu. Jej bazą są ziemniaki, które gotuje się w niewielkiej ilości wody.
Śledź po kaszubsku – w sosie pomidorowo-cebulowym.

Znani Kaszubi

Czesław Lang – kolarz, wicemistrz olimpijski oraz dwukrotny medalista szosowych mistrzostw świata. Organizator wyścigu Tour de Pologne
Donald Tusk – polityk, premier RP i przewodniczący Rady Europejskiej.
Monika Pyrek – lekkoatletka (skok o tyczce), W ciągu kariery 68-krotnie poprawiała rekord Polski. Olimpijka z Sydney (2000), Aten (2004), Pekinu (2008) i Londynu (2012). Trzykrotna medalistka mistrzostw świata.
Dorota Masłowska – pisarka, laureatka Nagrody Literackiej „Nike” (2006).

Miejsca, które warto odwiedzić

Muzeum Kaszubskie w Kartuzach – skarbnica lokalnej historii.
Wdzydze Kiszewskie – skansen z zabytkowymi chatami, szkołą i wiatrakami.
Wejherowo – z kalwarią i tradycyjnym centrum miasta.
Szwajcaria Kaszubska – malownicze jeziora, lasy i wzgórza.

Jak lepiej poznać kaszubską kulturę?

Odwiedź Kaszuby latem – na festynach może uda Ci się usłyszeć język kaszubski.
Obejrzyj film „Blaszany bębenek” lub przeczytaj książkę Guintera Grassa
Przeczytaj „Żëcé i przigodë Remusa” – literacką podróż przez Kaszuby.
Przeczytaj „Welewetkę” - historię polonizacji i znikania Kaszub

ktomieszkawpolsce.pl/kaszubi

POLSKA RÓŻNYCH KULTUR

robb MACIĄG ETNO WARSZTATY

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

ZREALIZOWANO W RAMACH STYPENDIUM MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO